

SZKOŁA
NAUK
POLITY-
CZNYCH
1924 R.

POLSKA SZKOŁA NAUK POLITYCZNYCH
W KRAKOWIE.

SPRAWOZDANIE

KOŁA UCZNIÓW I B. UCZNIÓW S. N. P.

ZA ROK 1923/4

WYDANE PRZEZ
WYDZIAŁ KOŁA UCZNIÓW I B. UCZNIÓW S. N. P.

**Kolekcja
Emila Kornasia**

KRAKÓW 1924.

NAKŁADEM KOŁA UCZNIÓW SZKOŁY NAUK POLIT.
CZCIONKAMI DRUKARNI „NOWOŚCI ILUSTROWANE” (FIRMA FRIEDLEIN)

CM KEK

Biblioteka Publiczna
CZYTELNA
317741
W O L I N

Wydział Koła Słuchaczów i b. Słuchaczów Szkoły Nauk Politycznych z kuratorem Koła i dyrektorem szkoły profesorem Dr. Michałem Rostworowskim w pośrodku.

Siedzą od lewej: por.-pilot T. Halewski II. wiceprezes, Dr. Kosiński prezes, prof. Dr. M. Rostworowski, Dr. T. Godłowski I. wiceprezes, p. Broż sekretarz. Stoją: kpt W. Brzozowski, gospodarz, p. M. Kąkolewski skarbnik, p R. Radzyński, p. Z. Englisch, p. H. Sienkiewicz bibliotekarz.

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. D1 nr 98 /2012/ CM

DR. STANISŁAW KOSIŃSKI

absolwent szkoły, prezes Koła Uczniów S. N. P.

SZKOŁA NAUK POLITYCZNYCH

JEJ POWSTANIE, CEL I ZADANIA.

I.

Rozbiory położyły kres niezawisłości politycznej państwa polskiego. Poszczególne dzielnice włączono w obręb trzech państw zaborczych, w ich sferę interesów politycznych i ekonomicznych. Utrata zaś niezawisłości politycznej pociągnęła za sobą zanik łączności gospodarczej ziem polskich. Społeczeństwo skazane na wegetację wśród obcych stosunków, w ramach różnych ustrojów, ciężko musiało walczyć o zachowanie narodowego bytu i samoistości ekonomicznej. By zaś tę walkę uczynić skuteczniejszą, a wegetację znośniejszą, uznano za rzecz konieczną, konsolidację każdej dzielnicy z osobną, interesowanie się lokalnymi problemami i nierozspraszania sił i zasobów na inne dzielnice i cele. Tak też było w istocie. Żyliśmy w każdej dzielnicy inaczej, inaczej żeśmy się rozwijali, innymi środkami samozachowawczymi posługiwaliśmy się, inne też oblicze dostawała każda dzielnica. I jakkolwiek stan taki bezwątpienia przynosił korzyści i niejednokrotnie pozwalał skutecznie odpierać wrogie zakusy naszych zaborców, to jednak miał on wiele stron ujemnych. Wytężenie całej uwagi i wszystkich sił w jednym kierunku zasklepienie się w kręgu interesów narodowych lokalnych danej dzielnicy, odwracało uwagę tej części narodu, od tego, co się dzieje na innych ziemiach polskich pod innymi zaborami, wśród jakich warunków prawno-politycznych i gospodarczych wegetują ich bracia, jaki jest polski stan posiadania w poszczególnym zaborze. Kontakt między dzielnicami (działały też w tym kierunku silnie państwa zaborcze) stawał się coraz więcej luźny i sporadyczny. O stosunkach panujących i warunkach bytu wiedzano niewiele i niedokładnie. Przestaliśmy się pod wieloma względami rozumieć. Jednem słowem odwrócono oczy od całości ziem i stosunków polskich.

Z punktu widzenia całokształtu interesów polskich, taki stan był wielce szkodliwy. Trudno w tych warunkach było mówić o jakiejś wspólnej platformie, wspólnym programie działania obejmującym wszystkie ziemie polskiego, o syntezie stosunków prawno-politycznych i społecznych pod trzema zaborami.

Z ujemnych stron takiego stanu zdawano sobie sprawę w Polsce i coraz więcej odczuwano potrzebę powołania do życia instytucji w którejby się ogniskowały sprawy polskie, skądby można czerpać rzeczowe i dokładne informacje o stosunkach prawno-politycznych i gospodarczych wszystkich zaborów, gdzieby wreszcie zaprawiano młodzież trzech dzielnic do obywatelskiej i społecznej pracy dla dobra i przyszłości *całej Polski*.

Pierwszymi, którzy głęboko odczuli całą doniosłość tego rodzaju instytucji naukowej, jej ważne znaczenie wychowawcze dla naszego społeczeństwa, pozbawionego możności gruntownego wykształcenia w działalności polityczno-gospodarczej, byli prof. U. J. Dr. Michał Rostworowski, Włodz. Czerkawski i Wł. L. Jaworski. Od nich też wyszła inicjatywa powołania do życia Polskiej Szkoły Nauk Politycznych. Inicjatywa dzięki energii i zabiegom doczekała się szybko realizacji. Powołany Komitet założycieli złożony z profesorów U. J. Czerkawskiego, Jaworskiego, Rostworowskiego i Ulanowskiego, tudzież posłów Sejmowych Stanisława Henryka Badeniego, Milewskiego i Starowieyskiego wniósł 4 października 1909 r. do Sejmu Galicyjskiego petycję o udzielenie subwencji w kwocie 10.000 K., by umożliwić otwarcie Polskiej Szkoły Nauk Politycznych. W tej to petycji, tak między innymi określono potrzebę i zadania przyszłej szkoły: „Ma ona zastąpić studia prawnicze uniwersyteckie, a względnie umożliwić zapoznanie się ze zjawiskami politycznymi, administracyjnymi i gospodarczymi tym wszystkim, którzy nie mogą odnośnym badaniom poświęcić więcej nad 2 lata, czy to po ukończeniu swoich studjów, czy też przy pewnym natężeniu i pilności, podczas odbywania swych studjów zawodowych. — Szkoła nasza ma dalej w dziale umiejętności politycznych uzupełnić to, czego słuchacze prawa znaleźć nie mogą na Uniwersytecie: równomierne a wyczerpujące traktowanie tak obfitego materiału pozytywnego — traktowanie również umiejętnie i naukowe, jak na katedrze uniwersyteckiej, ale z innego cokolwiek punktu widzenia z uwzględnieniem raczej strony praktycznej, niż teoretycznej nasuwającej się problemów. — Pod względem zakresu i metody szkoła nasza obejmować ma urządzenia polityczne, administracyjne i gospodarcze na tle porównawczym i historycznym ubiegłego stulecia na ziemiach polskich, z uwzględnieniem więc i wytłumaczeniem podobieństw i różnic, jakie wiążą się z ustrojem politycznym i administracyjnym Austrii, Niemiec i Rosji“. Petycję kończą założyciele przyrzeczeniem, że Szkoła „daleka od jakichkolwiek celów partyjnych, dążyć przez dziesiątki lat będzie, ażeby wychować i dostarczać społeczeństwu setki tęgich administratorów i tysiące światłych obywateli“. Sejm załatwiając przychylnie petycję przyznał w roku 1910 roczną subwencję w kwocie 5.000 Koron, płatnych w chwili wejścia Szkoły Nauk Politycznych w życie. Dochody płynące z wpisów uczniów i subwencji rządowej miały dopełnić reszty sumy potrzebnej do prowadzenia szkoły. Jesienną 1911 roku nastąpiło otwarcie.

Co do charakteru swojego była to instytucja ściśle prywatna i samodzielna. Kierownictwo jej spoczywa w zawiązanym w dniu 12-go listopada 1909 r. Towarzystwie Polskiej Szkoły Nauk Politycznych w Krakowie, którego Zarząd Główny stanowił: Prof. Michał Rostworowski prezes i dyrektor szkoły, prof. Dr. Wład. Leopold Jaworski zastępca, prof. Dr. Jerzy Michalski skarbnik, prof. Dr. Stanisław Kutrzeba sekretarz, prof. Dr. Włodzimierz Czerkawski, prof. Dr. Bolesław Ulanowski, Dr. Stanisław Starowieyski członkowie Zarządu, Członkami zaś Komisji sprawdzającej byli: Dr. Stanisław Henryk Badeni, prof. Dr. Franciszek Bujak, prof. Dr. Stanisław Estreicher. Putronem niejako tej instytucji był Wydział Prawa Uniw. Jag., gdyż większość profesorów tego Wydziału

była członkami Towarzystwa Polskiej Szkoły Nauk Politycznych bądź prelegentami. Warunki przyjęcia do szkoły były takie same, jak na Uniwersytecie. Zapisujący się słuchacz musiał się wykazać świadectwem dojrzałości, lub równoznacznym z niem dokumentem. Kurs nauki był dwuletni, z przedmiotami powracającymi co dwa lata w tym samym porządku, tak jednak rozłożonymi, by uczeń mógł równie dobrze, w. y. słuchać kurs pierwszy przed drugim, jak drugi przed pierwszym. Wykłady zaś odbywały się popołudniu, od 5-ej do 7-mej, by umożliwić ich słuchanie i słuchaczom innych Wydziałów i uczniom, którzy z racji swego zawodu nie mogliby na wykłady uczęszczać. Po dwu latach studjów i zdaniu odpowiednich egzaminów końcowych Dyrekcja Szkoły wydawała dyplom.

Mając na oku syntezę stosunków prawno-politycznych i społecznych pod trzema zaborami i chcąc dać wyższe obywatelskie wychowanie, dążyła do tego Polska Szkoła Nauk Politycznych przez odpowiednie zestawienie programu wykładów, jakoteż przez dobór stosownych prelegentów.

Wykładane przedmioty przed wojną dadzą się podzielić na trzy grupy:

1) Historyczno-geograficzną; 2) polityczno-administracyjną; 3) ekonomiczno-statystyczną.

Szczegółowe i dokładne wyliczanie przedmiotów przez kilka lat przed wojną wykładanych zajęłoby zbyt dużo miejsca w niniejszym artykule, dlatego ograniczę się do podania tylko niektórych tematów, aby zobrazować jak Szkoła Nauk Politycznych do swego szczytnego celu zmierzała. Oto ich przegląd:

Geografia gospodarcza ziem polskich (prof. Dr. Sawicki i prof. Dr. Bujak).

Geografia polityczna (Dr. F. Fuchs).

„Ustrój Państwowy Polski za Stanisława Augusta“. „Ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego 1807—1813“ i „Królestwa Polskiego od 1815—1830“ (prof. Dr. Stanisław Kutrzeba).

Kwestja Polska na tle dyplomacji XIX wieku (Dr. Marcelli Szarota).

Główne prądy literatury polskiej XIX wieku (prof. Dr. Stanisław Estreicher).

Administracja austriacka (prof. Uniw. J. Dr. Władysław Wróblewski).

Ustrój administracyjny niemiecki i pruski (Dr. Konrad Kolszewski adwokat w Poznaniu).

Rząd i stronnictwa w Rosji i w zaborze rosyjskim (Roman Dmowski).

Ustrój administracyjny Królestwa Polskiego (Bogdan Wasiutyński redak. „Ekonomisty“ w Warszawie).

Stosunki polityczne, administracyjne i społeczne na Rusi (Dr. Joachim Bartoszewicz redaktor „Dziennika Kijowskiego“).

Rozwój gospodarczy Ziem polskich w XIX i XX wieku. Statystyka ziem polskich. „Polityka społeczna“ (prof. Dr. Włodzimierz Czerkawski).

Rozwój polskiej literatury ekonomicznej (prof. Dr. Roman Rybarski).

Rozwój pruskiej polityki ekonomicznej w W. Ks. Poznańskim i Prusach zachodnich (Ks. prof. Dr. Ka. Zimmermann).

Ustawodawstwo skarbowe w Królestwie Polskim (Henryk Radziszewski z Warszawy).

Rozwój rosyjskiej polityki ekonomicznej (Dr. Bolesław Koskowski z Warszawy).

Zasady skarbowości austriackiej (Dr. Rybarski), rosyjskiej (W. Żubowski), niemieckiej i pruskiej (Dr. Bojański).

Już z tego dorywczego wyliczenia niektórych wykładanych przedmiotów okazuje się, jak wszechstronne sprawy polskie znalazły uwzględnienie i to nie tylko w oderwaniu od spraw innych, ale przedewszystkiem na tle porównawczem analogicznych zagadnień Austrii, Rosji, Prus tudzież Francji i Anglii, wykładano bowiem i „Ustrój polityczny Francji“ (Dr. Bohdan Winiarski) i „Rozwój konstytucji angielskiej“ (prof. Dr. Rostworowski). — Przy wyborze prelegentów kierowano się myślą, by element profesorski a więc bardziej teoretyczny równoważył się z elementem praktyków, by „w ogólnym toku prelekcji zapanowała harmonijna kollaboracja, wzajemne liczenie się z sobą i by tym sposobem słuchacze otrzymali w rezultacie harmonijny całokształt przedmiotu“. To też przez kilka lat istnienia szkoły w czasach przed odrodzeniem Polski, wykładali nie tylko wybitni uczeni i teoretycy, ale także szereg świetnych działaczy społecznych i polityków wszystkich ziem polskich. Wychodząc z założenia, że stosunki w danej dzielnicy najlepiej zna i potrafi oświecić ten, który tam przebywa i działa, powoływała Dyrekcja szkoły prelegentów z wszystkich trzech zaborów. Prócz wyżej już wymienionych wykładali w Polskiej Szkole Nauk Politycznych; Profesorzy Uniwersytetu Jakiellońskiego: Dr. Antoni Górski, Dr. Władysław Leopold Jaworski, Dr. Władysław Konopczyński, Dr. Adam Krzyżanowski, Dr. Kazimierz Władysław Kumaniecki, Dr. Bolesław Ulanowski, Dr. Surzycki, a nadto: Józef Błociszewski prof. Akademii Konsularnej we Wiedniu, Władysław Grabski ówczesny wiceprezes Centr. Tow. Rol. w Warszawie. Caro, Łopuszański, Dr. Franciszek Nowodworski, Dr. E. Strassburger i wielu innych.

Nic więc dziwnego, że taki program wykładów z takimi prelegentami uczynił Polską Szkołę Nauk Politycznych pierwszorzędną instytucją w kraju. Rozumiała to dobrze młodzież polska z wszystkich zaborów zwłaszcza z Królestwa Kongresowego, to też tłumnie garnęła się do tej krynicy spraw polskich czerpać wiedzę i pokrzepić się na duchu, by poszedłszy w społeczeństwo powiększyć szeregi światłych i świadomych celu obywateli, by tem gorliwie, a skuteczniej służyć całemu Narodowi Polskiemu. —

II.

Wojna przerwała wykłady w Polskiej Szkole Nauk Politycznych. Młodzież poszła pod broń, służąc w zaborczych wrogich sobie armjach, zaś niejeden z profesorów ujmował ster polityki polskiej w tak decydującej dla narodu Polskiego chwili. Rok 1917 przyniósł rewolucję w Rosji, zaś 1918 upadek państw centralnych. Sprawa polska po zmiennych kolejach weszła wreszcie w stadjum sprawiedliwej a przez cały naród upragnionej realizacji; pękły kordony, powstało odrodzone państwo polskie. Przed społeczeństwem polskim stanęły teraz nowe zadania, nowe

obowiązki. Organizacja nowego państwa, ugruntowanie jego trwałości i potęgi, tudzież zapewnienie mu należytego rozwoju i należnego znaczenia wśród państw europejskich. Zadania ciężkie, może nawet zbyt ciężkie. Zabrakło nam nieraz wytrawnych organizatorów i sprawnych wykonawców. Ani w służbie wewnętrznej, ani też zagranicznej, mimo liczego personelu, doskonałego sztabu urzędników czy dyplomatów w dostatecznej ilości nie posiadaliśmy. Nic dziwnego. Nie mając własnego państwa, w dwu zaborach od służby państwowej usunięci, skądżeśmy naraz mogli ich tylu wziąć, by maszyna państwowa sprawnie funkcjonowała. Ale aparat państwowy uruchomić się musiało. Toteż, tak w organizacji młodego państwa, jak i jego funkcjonowaniu, tudzież w naszych wystąpieniach za granicą, popełnialiśmy szereg błędów, czasem bardzo ciężkich i niepowetowanych. a spowodowane zostały także i tem, że obok dobrej woli i zapału, brakło nam odpowiedniego do naszych poczynañ przygotowania i doświadczenia. Dyletantyzm w służbie publicznej święcił niejednokrotnie i święci jeszcze tryumfy. Dość już u nas pisano i wykazywano, jak wielce stan taki dla państwa jest szkodliwy, toteż nie będę tu dłużej się nad tą kwestją rozwodził, zaznaczę tylko, że każde państwo usilnie do tego dąży, by taki okres trwał jaknajkrócej, zaś jedynym na to środkiem jest kształcić gruntownie i wszechstronnie przyszłych kierowników państwowych.

Wobec tych nowych zadań i potrzeb młodego państwa, skierowuje Szkoła Nauk Politycznych swą działalność na nowe tory. Ze szkoły, gdzie się kształcili działacze społeczni, stają się szkołą mającą przygotowywać doskonałych pracowników państwowych, „ażeby, czy to w służbie publicznej wewnętrznej lub zagranicznej, czy też w działalności społecznej i zawodach wolnych, mogli osiągnąć poziom wykształcenia, jakiego wymagają potrzeby odrodzonej Ojczyzny“. Stosownie do zmienionych warunków i celów reorganizuje się Szkoła. A reorganizacja ta dotyczy kierownictwa, programu wykładów, wreszcie wymagań skierowanych do słuchaczy.

Szkoła Nauk Politycznych stanowi wprawdzie odrębne studjum, ale mieści się ono już w obrębie wydziału prawa Uniwersyteu Jagiellońskiego. Naczelny bowiem nadzór nad Szkołą Nauk Politycznych sprawuje Wydział prawa U. J., zaś bezpośredni nadzór wykonuje Rada tegoż Wydziału. Jej prezesowi prof. dr. M. Rostworowskiemu dyr. Szkoły powierzono nadal kierownictwo studjów i czynności Dyrekcji Szkoły.

Również program wykładów dostosowano do nowych celów i wymagań. Przy jego układaniu miano na uwadze, by słuchaczowi dać nie tylko gruntowne i wyczerpujące wiadomości ze stosunków prawno-politycznych i ekonomicznych w kraju, lecz także zagranicą, zwłaszcza u naszych sąsiadów, a także we Francji i Anglii. Wejście naszego państwa w rodzinę państw wolnych wysunęło potrzebę zaznajomienia słuchaczy z zagadnieniami ogólnej polityki światowej, nietylko, by móc się w nich orjentować, lecz przede wszystkim, by kiedy zajdzie potrzeba także skutecznie działać i przeciwdziałać na arenie międzynarodowej.

Ogromnie ważną rolę w powodzeniu na forum międzynarodowym odgrywa znajomość przepisów, którymi się narody i państwa w stosunkach międzynarodowych rządzą. Nieznajomość ich odbiła się nieraz ujemnie na naszych wystąpieniach — szczególnie w Lidze Narodów, gdzie sprawa

zresztą słuszną i możliwą do przeprowadzenia po myśli polskich postulatów upadała, właśnie z powodu nieznamości prawa i procedury międzynarodowej.

Czułość społeczeństwa, a zwłaszcza sfer kierowniczych szczególnie winna być zwrócona ku Górnemu Śląskowi jako naszemu centrum przemysłowemu o pokroju światowym i Gdańskowi, tem „oknie na świat“, mogącym w przyszłości odgrywać ważną rolę w naszym wszechświatowym handlu; toteż dano słuchaczom możliwość zaznajomienia się dokładnie ze stanem prawnym i faktycznym tych terytoriów i ich opozycją międzynarodową, by nasz stan posiadania tamże nie doznał uszczuplenia, lecz przeciwnie wzmógł się, byśmy tam posiadli takie stanowisko, jakie interesy polityczne i gospodarcze naszego państwa wymagają.

Oto niektóre przedmioty wykładane w ostatnich dwu latach w Polskiej Szkole Nauk Politycznych:

- 1) Rozwój Konstytucjonalizmu we Francji (profesor dr. Michał Rostworowski).
- 2) Geneza i rozwój parlamentaryzmu w Anglii (prof. dr. Michał Rostworowski).
- 3) Ustrój administracyjny w państwach zachodnich (b. min. prof. dr. Wł. Kumaniecki).
- 4) Współczesna Rumunia i państwa Bałkańskie (prof. dr. Wędkiewicz).
- 5) Konstytucje państw nowych (dr. M. Kannenberg).
- 6) Podstawy polityczne współczesnej Anglii (prof. dr. Roman Dyboski).
- 7) Zarys porównawczy organizacji wojskowej państw europejskich (Lieut. Colonel Landrot, mjr Szt. Gen. Schätzel, ppłk. Szt. Gen. Ścieżyński, mjr Rzt. Gen. Jędrzejewicz).
- 8) Z dziedziny polskiej polityki gospodarczej (prof. dr. Lulek).
- 9) Statystyka gospodarcza Polski (dr. Roman Struczkowski).
- 10) Płody kopalniane Polski (prof. dr. Szajnocha).
- 11) Przemysł górniczy w Polsce (prof. dr. Zarański).
- 12) Statystyka ludnościowa Polski (dyr. Sarnecki).
- 13) Główne zagadnienia polityki światowej (prof. dr. Estreicher).
- 14) Kwestja wschodnia w XIX i XX wieku (prof. dr. Dąbrowski).
- 15) Historia dyplomatyczna Europy po francusku (prof. Uniwersytetu w Strasburgu dr. Red-lob).
- 16) Międzynarodowe prawo wekslowe i czekowe (prof. dr. Wróblewski).
- 17) Prawo morskie (prof. dr. Wróblewski).
- 18) Prawo obcych (prof. dr. Rostworowski).
- 19) Bilanse przedsiębiorstw zarobkowych i sprawa naprawy skarbu (prof. dr. Lulek).
- 20) Liga Narodów (Ochrona mniejszości — rozbrojenie (profesor dr. Kutrzeba).
- 21) Gdańsk i Śląsk (prof. dr. Kutrzeba).

Każdy z tych przedmiotów ujmowany jest pod kątem widzenia interesów i potrzeb polskich. Zagadnienia natury wewnętrznej traktowane są na tle porównawczym podobnych problemów zagranicą i odwrotnie, tak, że całokształt przedmiotów daje naprawdę szeroki horyzont patrzenia na prawno-polityczne i ekonomiczne stosunki tak w kraju jak i zagranicą.

Szkoła Nauk Politycznych będąca wyższym Instytutem uzupełniającym w odniesieniu do Wydziału prawa postawiła też wysokie wymagania swoim słuchaczom. Warunki przyjęcia do Szkoły Nauk Politycznych, tudzież otrzymanie dyplomu, tak określa regulamin szkoły:

W charakterze słuchaczy zwyczajnych przyjęte być mogą do szkoły:

- a) Osoby płci obojga, posiadający ukończone studia na Wydziale prawnym lub filozoficznym, względnie zapisane conajmniej od roku w charakterze słuchaczy zwyczajnych na jednym ze wspomnianych Wydziałów.
- b) Osoby zajmujące samodzielne stanowiska w armji czynnej, w służbie państwowej i samorządowej lub w instytucjach gospodarczych, a posiadające świadectwa z ukończonej szkoły średniej.

Wszelkie inne osoby mogą być przyjęte jedynie w charakterze słuchaczy wolnych, czyli nadzwyczajnych, którzy nie mogą być dopuszczeni do zdawania egzaminów, ani tem samem do uzyskania dyplomu z ukończonych studjów (art. 1.).

Kurs nauk jest dwuletni. Obejmuje on ogół przedmiotów programem wykazanych, a obowiązkowych w równej mierze dla wszystkich słuchaczy.

Słuchacze zwyczajni, z wyjątkiem tych co ukończyli studia prawnicze, lub są zapisani równocześnie na Wydziale prawniczym, winni o ile pragną uzyskać dyplom szkoły, zapisać się na Wydziale prawniczym celem wysłuchania ogólnych teoretycznych wykładów z prawa politycznego i narodu, ekonomji politycznej i skarbowości, złożyć przed wykładającymi te przedmioty profesorami kollokwia i przedłożyć świadectwo kollokwialne Dyrekcji Szkoły (art. 4.).

Słuchacze są obowiązani uczęszczać pilnie na wszystkie wykłady które dla dogodności odbywają się w godzinach popołudniowych od 6—8-mej (art. 5.).

Egzaminy z przedmiotów wykładanych w szkole odbywają się publicznie w terminach oznaczonych przez Dyrekcję w czasie możliwie najbliższym dnia ukończenia przez wykładającego profesora ostatniego swego wykładu (art. 6.).

Zapisani do egzaminu słuchacze winni się nań stawić punktualnie w dniach, godzinach, porządku przez Dyrekcję oznaczonych. Niejawienie się dla jakiegokolwiek powodu w terminie indywidualnie dla każdego z kandydatów w ogłoszeniu określonym pociąga dla kandydata ten sam skutek, co brak zapisu, to jest stopień zero (art. 8.).

Uzyskanie stopnia niedostatecznego lub zera z dwóch materji, będącem przedmiotem osobnego egzaminu pociąga za sobą utratę roku, który nie liczy się do lat studjów (art. 9.).

Po złożeniu przepisanych egzaminów otrzymuje słuchacz dyplom. Na dyplomie są uwidocznione jedynie przedmioty, z których kandydat złożył egzamin ze skutkiem pomyślnym, tudzież przedmioty wysłuchane, które nie były w szkole przedmiotem egzaminu (art. 10.).

Surowy ten regulamin jest z całą konsekwencją przez Dyрекcję szkoły stosowany. Toteż osiągnięcie dyplomu nie jest rzeczą łatwą, o czym świadczy choćby statystyka wpisanych i dyplomowanych. Na 209 w 1921 roku zapisanych otrzymało w 1923 roku dyplomy — 82, zaś na 190 przed dwoma laty wpisanych otrzymało w tym roku 24. I nie może być inaczej. Kto chce z pożytkiem dla państwa na odpowiedzialnym stanowisku w przyszłości pracować, musi się najpierw czegoś gruntownie nauczyć. Powierzchowne studia dostarczają państwu najgorszych pracowników.

Tak w najogólniejszych zarysach przedstawia się działalność Polskiej Szkoły Nauk Politycznych. Nie mamy Szkoły dyplomatycznej, nie mamy Akademii konsularnej. Szkoła Nauk Politycznych jest więc w Polsce jedyną instytucją o tak wysokim poziomie nauki i wszechstronnym programie. Mając za sobą tak poważne doświadczenie i pracę służy z pożytkiem Państwu Polskiemu, a wierna przyrzeczeniu swych założycieli złożonemu ongiś w petycji „daleka od jakichkolwiek celów partyjnych dążyć przez dziesiątki lat będzie, ażeby wychować i dostarczyć społeczeństwu setki tęgich administratorów i tysiące światłych obywateli“.

III.

Polska Szkoła Nauk Politycznych posiada w swem łonie organizację słuchaczy, która nosi nazwę: Koło Uczniów i byłych Uczniów Polskiej Szkoły Nauk Politycznych. Kuratorem Koła jest prof. dr. M. Rostworowski, zaś jego zarząd składa się z prezesa, I szego wiceprezesa, II-giego wiceprezesa, sekretarza, zast. sekretarza, skarbnika, bibliotekarza, gospodarza, wreszcie zawiadowcy działu skryptowego.

Celem Koła jest: a) organizacja wspólnej pracy naukowej.

b) Wytworzenie towarzyskiej łączności między członkami Koła.

c) Organizacja samopomocy materialnej.

Praca Koła ogniskuje się w trzech sekcjach t. j.: 1) Sekcji ogólnej, 2) Sekcji naukowej (Rada naukowa), 3) Sekcji wydawniczej; zaś cel swój osiąga Koło przez urządzenie zebrań naukowych i towarzyskich, kursów i odczytów, podejmowanie wydawnictw, utrzymanie czytelnii i biblioteki, wreszcie ułatwianie nabywania książek i podręczników.

Tak cel i pracę określa statut Koła. Jak się zaś ta praca w rzeczywistości przedstawia o tem pocięcie daje niniejsze sprawozdanie.

DATY STATYSTYCZNE UDZIELONE PRZEZ DYREKCJĘ POLSKIEJ SZKOŁY N. P.

Dyrektor Szkoły :

Prof. dr. Michał Rostworowski.

Sekretarka Szkoły :

Zofja Czerkawska.

Wykłady z roku 1923|24.

Prof. U. J. dr. Michał Rostworowski: Geneza i rozwój parlamentaryzmu angielskiego.

Prof. U. J. dr. Roman Dyboski: Podstawy polityczne współczesnej Anglii.

Prof. U. J. dr. Stanisław Kutrzeba: Liga Narodów: Ochrona mniejszości — Rozbrojenie — Gdańsk a Polska.

Prof. U. J. b. min. dr. Kazimierz Wł. Kumaniecki: Ustrój administracyjny w państwach zachodnich.

Prof. U. J. dr. Stanisław Estreicher: Zagadnienia polityki światowej część II.

Dyr. Urzędu Statystycznego dr. Sarnecki: Statystyk ludnościowa Polski.

Prof. U. J. dr. Władysław Szajnocha: Bogactwa kopalniane Polski.

Prof. U. J. dr. Tomasz Lulek: Bilanse przedsiębiorstw zarobkowych.

Prof. U. J. dr. Fryderyk Zoll: Własność literacka, artystyczna i przemysłowa.

Prof. U. w Strassburgu dr. Robert Redslob: Histoire diplomatique de l'Europe.

Absolwenci Szkoły Nauk Polit. z r. 1922|23.

Alberti Józef Dr. praw
Aunówna Jadwiga sł. praw
Bęben Jan kapitan
Benis Antoni sł. praw
Berbeka Jan "
Bieńkowski Tadeusz . . Dr. praw
Błażewicz Wład. . . Mjr St. Gen.
Bochnak Leopold . . . sł. praw
Braun Juljusz "
Brodkiewicz Wacław . . Dr. praw
Bruna Tadeusz "
Bystrzonowski Stefan . sł. praw
Chamczyk Ignacy . . . "
Cholewa Zygmunt . . . "
Chowaniec Czesław . . sł. filoz.
Cichalewski Seweryn . por. sł. pr.
Cichowski Andrzej . . Dr. praw
Ciołkosz Adam sł. praw
Czerwiński Wojciech . sł. filoz.
Czuchajowski Bolesł. . Dr. praw
Dzięgiel Władysław . . sł. filoz.
Dziewiński Karol . . . sł. praw
Dzik Tadeusz "
Fischlowitz Stanisław . "
Gawlik Aleksander . . Dr. praw
Gędłek Franciszek . . sł. praw
Głowacki Franciszek . . "
Głowiński Tadeusz . . . "
Godłowski Tadeusz . . Dr. praw
Grątkowski Zygmunt . . sł. praw
Grzybowski Konstanty . "
Grzybowski Stefan . . . "
Guzy Władysław . . . Dr. praw
Horowitówna sł. filoz.
Janecki Zygmunt . . . kpt. sł. pr.
Jedlicki Zygmunt . . . Dr. praw
Kamieniecki Cezary . . sł. filoz.
Kiełkowski Romuald . . sł. praw
Kiełpiński Tadeusz . . Dr. praw
Konopka Edward . . . sł. praw
Kostanecki Jan "

Krzemień Jan sł. praw
Kubin Adam por. "
Kulikowski Czesław . . . "
Kwiatkowski Adam . . . "
Śp. Lachowicz Ignacy . inż. roln.
Lasek Józef sł. praw
Lipiński Wacław . . . kpt. sł. pr.
Łuszczkiewicz Stefan . sł. praw
Madeyski Zbigniew . . por. dr. pr.
Mandelbaumówna . . . sł. filoz.
Marchay Alojzy sł. praw
Mach Józef "
Mazur Jan "
Miszke Władysław . . . "
Muczkowski Stefan . . sł. filoz.
Nawratilówna Jadwiga . "
Orzelski Kazimierz . . sł. praw
Paraskowich Dr. praw
Pawłowski Wiesław . . sł. praw
Pfeifer Ignacy kapitan
Pilch Kazimierz . . . sł. praw
Piwarski Kazimierz . . sł. filoz.
Prącik Henryk poruczn.
Rapaport Władysław . Dr. praw
Reguła Jan sł. praw
Schönowitz Władysław . "
Starzyński Mieczysław mjr St. Gen.
Steinberg Zofja . . . sł. filoz.
Święcicki Tadeusz . . . "
Świerkowski Józef . . sł. praw
Szatkowski Henryk . . Dr. praw
Szumski Józef sł. praw
Tułeczki Andrzej "
Twardowski Adam . . Dr. praw
Wąsowicz Tadeusz . . sł. praw
Wcisło Tadeusz "
Więński Zygmunt "
Wilczarowski Adam . . . "
Woner "
Zaleski Franciszek . . . "
Żdzitowiecka Janina . Dr. filoz.

W r. 1921/22 zapisanych słuchaczy 209
Ukończyło I rok . . . 96
W r. 1922/23 zapisanych słuchaczy 190
z tego nowych 76
otrzymało dyplom . . . 82

Spis uczniów zapisanych na rok 1923|24.

Imię i nazwisko	Studja	Rok studjów	Uczęszczał w Szk. N. P. na rok
Adamski Jan	prawo	3	II.
Bałowski Piotr	"	2	I.
Banaś Jan	filozof.	2	I.
Barzykowski Stanisław, pułkownik	prawo	abs.	II.
Benedykt Stefan, major	"	"	I.
Besbrodówna Stefanja	filozof.	"	I.
Bielecki Tadeusz	"	"	I.
Bieleś Jerzy	prawo	4	II.
Bieniek Stanisław	"	2	I.
Bodeński Zbigniew	"	3	I.
Bossowski Zdzisław, por.	"	2	I.
Brayer Antoni	"	3	I.
Broż Stanisław	"	abs.	I.
Brzozowski Wacław, kpt.	"	"	I.
Bujalski Marjan	rolnictwo	3	I.
Bukowiński Władysław	prawo	3	I.
Burkowicz Stanisław	"	2	I.
Czepiec Walenty	prawo	2	I.
Cercha Jerzy	filozof.	dr.	II.
Dąbrowski Zygmunt	"	3	I.
Dańcówna Irena	filozof.	2	I.
Dembiński Henryk	prawo	4	II.
Dobrowolski Adam	"	2	I.
Donth Alfred	"	4	I.
Dyrz Leonard	"	2	I.
Dziadkiewicz Franciszek	"	3	I.
Englisch Zygfryd	"	3	II.
Ettmajer Stefan	rolnictwo	abs.	I.
Fildorf Stanisław, por.	prawo	2	I.
Flasiński Marjan	"	2	I.
Glatman Władysław	"	2	I.
Górski Karol	filozof.	3	I.
Guzik Szymon	prawo	4	I.
Halewski Tadeusz, por. pilot	prawo	abs.	II.
Hoffmann Maksymiljan	"	dr.	II.
Hryckiewicz Wacław, por.	"	abs.	I.
Huczyński Bolesław	"	2	I.
Habura Kazimierz, por.	"	2	I.
Jakubowski Tadeusz, pułk.	"	dr.	I.
Jaworski Wacław	"	abs.	I.
Kaczmarek Stanisław	"	2	I.
Kąkolewski Marjan	"	3	II.

Imię i nazwisko	Studja	Rok studjów	Uczęszczał w Szk. N. P. na rok
Kalinowska Marja	filozof.	4	II.
Kamieński Bohdan	prawo	2	I.
Kanarek Jakób	"	dr.	I.
Kapiszewski Henryk	"	4	II.
Kleczkowski Marjan	"	2	I.
Kliszewicz Adolf	górnictwo	inżynier.	I.
Kołodzyński Michał	prawo	4	II.
Kopacz Karol	"	2	I.
Konreich Marek	"	2	I.
Kosiński Stanisław	"	dr.	II.
Kowalówka Piotr	"	3	I.
Krajewski Antoni	"	4	II.
Krasicka Jadwiga	filozof.	4	II.
Krosnowski Zygmunt, porucznik	prawo	3	I.
Kud Stanisław	"	abs.	II.
Kusiak Adam	"	abs.	II.
Kukucz Kazimierz	filozof.	3	I.
Lachówna Józefa	"	abs.	II.
Langer Laser	prawo	2	I.
Langrod Witold	"	dr.	I.
Laszczkówna Jadwiga	"	2	I.
Leichtfriedówna Emma	filozof.	abs.	II.
Lepszy Kazimierz	"	2	I.
Lewandowicz Jerzy	prawo	abs.	I.
Mach Jan	"	abs.	II.
Majer Józef por.	prawo	dr.	II.
Małachowski Bohdan	filozof.	3	I.
Małżeński Józef	prawo	2	I.
Marowski Jerzy	"	abs.	I.
Moroz Stefan	"	3	II.
Nazarkiewicz Stanisław kpt.-pilot	"	abs.	I.
Nowakowska Marja	filozof.	abs.	II.
Ostrowska Wiesława	"	4	I.
Piotrowski Władysław	prawo	dr.	II.
Potocki Artur	"	2	I.
Radwański Marjan	"	2	I.
Radzyński Rudolf	"	abs.	I.
Rapaport Zygmunt	"	abs.	II.
Rodziewicz Mikołaj por.	"	3	I.
Rozenzwajg Albin	filozof.	abs.	II.
Różycki Seweryn	prawo	2	I.
Rozwadowski Mieczysław	"	2	I.
Rudnicka Irena	"	4	II.
Rudzis Stanisław por.	techn.	abs.	I.
Sabiłło Konstanty por.	prawo	3	I.

Imię i nazwisko	Studja	Rok studjów	Uczęszczał w Szk. N. P. na rok
Safir Wiliam	"	2	I.
Sędzielowski Mieczysław	"	2	I.
Siekierzyński Jarosław	"	3	I.
Sienkiewicz Henryk	"	3	I.
Seyrlhuber Artur	"	3	I.
Skórkowski Juljusz	"	3	II.
Skowrońska Janina	filozof.	3	II.
Socha Tadeusz	prawo	abs.	I.
Sołtys Stanisław	"	abs.	II.
Speiser Alojzy	"	3	I.
Spielvogłówna Marja	"	3	I.
Starzewski Tadeusz	filozof.	abs.	I.
Stawarz Stanisław	"	2	I.
Stefański Eugenjusz	prawo	3	I.
Stołycho Janina	filozof.	dr.	I.
Strzelichowski Stanisław	prawo	2	I.
Suberlak Alexander	"	4	II.
Szafrańska Helena	filozof.	abs.	II.
Szeliga Adam	prawo	2	I.
Szepieniec Andrzej ks.	teolog.	abs.	II.
Szyler Antoni	prawo	4	I.
Tekielski Jan	"	dr.	I.
Traczewski Zdzisław	"	dr.	I.
Turzeniecki Bogusław	filozof.	3	I.
Wandycz Seweryn	prawo	3	I.
Wątor Józef	"	dr.	I.
Weinstein Alexander	"	2	I.
Wierzbiański Marjan	filozof.	abs.	II.
Wohnhout Wiesław	"	2	I.
Wojtych Eugenjusz	prawo	3	I.
Wołkówna Ewelina	filozof.	2	I.
Wyrobisz Stanisław	prawo	2	I.
Wyród-Przyborowski Marcin por.	"	2	I.
Zagórowski Piotr kpt.	"	2	I.
Zając Albin	"	dr.	II.
Zajdenman Stefan	"	2	I.
Harbut-Zaluski Kazimierz	"	4	I.
Zamojski Stefan	"	2	I.
Zemla Eugenjusz	"	dr.	I.

Śluchacze nadzwyczajni:

Książkiewicz Jadwiga, dr. Pollak Michał zastępca kuratora okręgu krakowskiego, Steinberg Zofja.

Zapisanych więc w roku szk. 1923/24 było 126 słuchaczy, w tem 90 na rok pierwszy, 36 na rok drugi. Z tych ukończyło rok pierwszy 45, rok drugi 24.

Absolwenci Szkoły Nauk Politycznych z roku 1923|24.

Barzykowski Stanisław płk.
Dembiński Henryk
Halewski Tadeusz por. pilot
Hoffmann Maxymiljan Dr.
Kalinowska Marja
Kapiszewski Henryk
Kołodzyński Michał
Kosiński Stanisław Dr.
Krajewski Antoni
Krasicka Jadwiga
Kosiak Adam
Mach Jan

Majer Józef por. Dr.
Moroz Stefan
Nowakowska Marja
Piotrowski Władysław Dr.
Rapaport Zygmunt
Rudnicka Irena
Skórkowski Juljusz
Skowrońska Janina
Sołtys Stanisław
Szafrńska Helena
Wierzbiański Marjan
Zajac Albin Dr.

Sprawozdanie uczniów i byłych uczniów Szkoły Nauk Politycznych.

Kurator Koła : *Prof. Dr. Michał Rostworowski,*

Prezes Koła : *Dr. Stanisław Kosiński;*

I. Wiceprezes „ *Dr. Tadeusz Godłowski;*

II. „ „ *Por. pilot Tadeusz Halewski;*

Sekretarz : *Stanisław Broż,*

Zastępca sekretarza : *Rudolf Radzyński;*

Skarbnik : *Marjan Kąkolewski;*

Bibliotekarz : *Henryk Sienkiewicz;*

Zaw. działu skryptowego : *Zygfryd Englisch;*

Gospodarz : *Kap. Wacław Brzozowski.*

Walne Zebranie Koła uczniów i b. uczniów Sz. N. P. odbyło się dnia 1 grudnia 1923 r. w Sali 45 Coll. N. U. J. w obecności kuratora Koła prof. Dr. M. Rostworowskiego i tłumnym udziale członków Koła.

Zebranie otworzył dotychczasowy prezes Koła J. A. Reguła powitaniem kuratora tudzież przybyłych kolegów, poczem sekretarz Koła Tadeusz Dzik odczytał protokół z ostatniego Walnego Zebrania. Protokół przyjęto bez dyskusji, jak również i sprawozdanie prezesa Koła z działalności za rok ubiegły. Imieniem Komisji kontrolującej zabrał głos Dr. Tadeusz Kiełpiński, który stwierdziwszy, że po przeprowadzeniu skontrum znalazł książki Koła w zupełnym porządku, postawił wniosek na udzielenie ustępującemu Zarządowi absolutorjum. Wniosek ten przyjęto jednomyślnie bez dyskusji. Po wnioskach i interpelacjach tyczących działalności dotychczasowego Zarządu, przystąpiono do wyboru nowego Zarządu na rok 1923/24. Nowy Zarząd został wybrany jednomyślnie przez aklamację w następującym składzie: Prezes Dr. Stanisław Kosiński; I. Wiceprezes Dr. Tadeusz Godłowski; II. Wiceprezes por. pilot Tadeusz Halewski; Sekretarz Stanisław Broż; Zast. sekretarza Rudolf Radzyński; Skarbnik Marjan Kąkolewski; bibliotekarz Henryk Sienkiewicz; Zawiadowca działu skryptowego Zygfryd Englisch; gospodarz ppłk. Dr. Tadeusz Jakubowski (po tegoż ustąpieniu funkcje gospodarza sprawował na mocy uchwały Wydziału kap. Wacław Brzozowski).

Nowy prezes Koła Dr. Stanisław Kosiński objąwszy przewodnictwo Walnego Zebrania, zwrócił się do członków Koła z podziękowaniem za zaufanie okazane nowemu Zarządowi przez jednomyślny wybór, poczem zwracając się do kuratora Koła prof. Rostworowskiego wyraził nadzieję, że p. Kurator nadal będzie pomagał Kołu swojemi światłemi radami i wskazówkami.

Następnie nakreślił obraz przyszłej pracy, przyczem szczególną uwagę zwrócił na sekcję naukową, której dążeniem będzie, by członkowie prócz referatów wygłaszanych w sali uniwersyteckiej wyjeżdżali na prowincję z popularnymi referatami z dziedziny prawno-politycznej i gospodarczej, aby jak najszerszy ogół z temi zagadnieniami zaznajomić. Zaznaczył, że dziś każdy, który wiedzę z dziedziny prawno-politycznej posiada, powinien się z nią dzielić z tymi, którzy jej nieznają, a przyczyni się to niewątpliwie do podniesienia kultury politycznej naszego społeczeństwa.

Po wyborze Komisji kontrolującej w składzie: Przewodniczący J. A. Reguła, członkowie Dr. Czuchajowski i Dr. Tekielski, zamknął prezes posiedzenie.

Sekcja oświatowa (Rada Naukowa).

Przewodniczący : I. Wiceprezes Koła Dr. Godłowski Tadeusz, abs. S. N. P.

Powstanie i dotychczasowa działalność Rady Naukowej.

Z inicjatywy PP. Kolegów Dra Czuchajowskiego, Dra Godłowskiego, Dra Kosińskiego, Dra Bentkiego i Dra Hofmanna, przy współdziałaniu p. kol. Reguły jako prezesa Koła Uczniów powstała z początkiem roku szkolnego 1922/23 Rada Naukowa przy Kole Uczniów i b. uczniów Polskiej Szkoły Nauk Politycznych w Krakowie.

Rada Naukowa, składająca się z zaproszonych do niej przez prezesa Koła Uczniów Kolegów pomyślaną została jako instytucja stała, która ma na celu :

1. W drodze *referatów dyskusyjnych*, odczytów i pogadanek pogłębiać wiadomości z zakresu przedmiotów wykładanych w Szkole;
2. Urządzać *odczyty i referaty* z dziedziny nauk politycznych także i poza Szkołą dla szerszej publiczności a to w celu spopularyzowania wiadomości politycznych w społeczeństwie i zaznajomienia członków ze sztuką mówienia;
3. Przeprowadzać *korektę skryptów* i innych wypracowań pisemnych wychodzących z Koła Uczniów Szkoły;
4. Zgodnie ze wskazówkami p. Dyrektora Szkoły starać się zaznajomić ogół z celami Szkoły a to dla uzyskania moralnego i materialnego poparcia Rządu i społeczeństwa.

Składa się Rada Naukowa z członków mianowanych przez każdorazowego prezesa Koła Uczniów z pośród członków Koła przy rozpoczęciu nowego roku. Prezes uwzględniać będzie w pierwszym rzędzie tych Kolegów, którzy mają ukończone studia prawnicze lub filozoficzne.

W ciągu roku szk. musi prezes Koła mianować członkami te osoby, które uchwali przyjąć do swego grona zwyczajne zebranie Rady na wniosek jednego członka zwyczajną większością głosów lub pisemnej prośby członka Koła wniesionej na ręce przewodniczącego Rady.

Charakter członka Rady ze wszystkimi prawami i obowiązkami zatrzymuje członek tak długo, dopóki nie zostanie wykreślony z pośród członków na skutek nieusprawiedliwionej nieobecności na trzech kolejnych zebraniach Rady, o których zostanie zawiadomiony w sposób praktykowany dla wszystkich ogłoszeń Koła Uczniów.

O wykreśleniu rozstrzyga ostatecznie przewodniczący Rady.

Po uzyskaniu dyplomu ukończenia Szkoły członek zatrzymuje nadal charakter członka Rady, jeżeli bierze nadal udział we wszystkich pracach Rady i o ile jest nadal członkiem Koła Uczniów.

Przewodniczącym Rady jest kazdorazowy pierwszy wiceprezes Koła, jako przewodniczący Sekcji oświatowej Koła. Jego zastępcę wybiera z pośród członków Rady zwyczajne zebranie bez względu na komplet.

Przewodniczący, a wrazie przeszkód po jego stronie zastępca przewodniczącego kieruje całą działalnością Rady i przewodniczy jej zebraniom oraz referatom dyskusyjnym. Z końcem każdego roku szk. wygotowuje sprawozdanie z działalności Rady, które przedkłada prezesowi Koła uczniów.

II.

Rada Naukowa rozpoczęła rwą działalność cyklem odczytów, które odbywały się co tydzień w sobotę w sali wykładowej Szkoły o godz. 5-tej po południu i tak odbyły się następujące odczyty:

- 1) 12 stycznia „Istota, pojęcia i cel konstytucji“ Dra Czuchajowskiego Bolesława.
- 2) 20 „ „Idea umowy społecznej“ Dra Godłowskiego Tadeusza.
- 3) 27 „ „Kwestja rozbrojenia na podstawie traktatów powojennych“ Dra Hofmanna Maksymiljana.
- 4) 3 lutego Ciąg dalszy konferencja moskiewska.
- 5) 10 „ „Zmiany w ustroju imperjum brytyjskiego po wojnie“ kol. Fischlowitza.
- 6) 17 „ „Rola lotnictwa w dotychczasowych wojnach“ kol. por. Halewskiego.
- 7) 24 „ „Łotwa i jej stosunek do Polski“ kol. majora Błażewicza.
- 8) 3 marca „Zmiany w ustroju imperjum brytyjskiego po wojnie“ ciąg dalszy odczytu kol. Fischlowitza.
- 9) 10 „ „O program w polityce Polski“ kol. Z. Jedlickiego (drukowany w „Przeglądzie Powszechnym“).

III.

Członkowie Rady Dr. Czuchajowski i Dr. Kosiński wyjeżdżali kilkakrotnie z wykładami poza Kraków jako prelegenci na kursa oświatowe urządzone przez Towarzystwo Szkoły Ludowej w Krakowie, na których wykładali w sposób popularny najaktualniejsze zagadnienia z życia politycznego i gospodarki Polski. I tak:

Tarnów 16 luty 1923 Dr. Czuchajowski: „Skarby naturalne Polski“.
„ „ Dr. Kosiński: „Oświata a współczesny ustrój Polski“.

Wykłady te powtarzali następnie na kursach oświatowych dla pracowników oświatowych w Katowicach, Mysłowicach, Królewskiej Hucie, Nowej Wsi, Pszczynie i Rudzie na Górnym Śląsku. W wszystkich tych miejscowościach wykładali nadto „Położenie strategiczne Polski“, „Morze polskie“, „Gdańsk“ „Samorząd a społeczeństwo“.

IV.

Poprócz tego przeprowadziła Rada korektę skryptów, zredagowanych częściowo przez jej członków. A mianowicie :

Dr. Godłowski zredagował „Prawo obcych“ prof. Rostrowskiego i skorygował „Kozwój konstytucjonalizmu we Francji“.

Kol. Chowaniec i kol. Fischlowitz zredagowali „Najważniejsze zagadnienia polityki światowej“ prof. Estreichera.

Dr. Madejski zredagował „Górny Śląsk“ prof. Kutrzeby.

Dr. Cuchajowski zredagował „Polskie prawo morskie“ prof. prof. Wróblewskiego (Skrypt niewydany z powodu odpadnięcia egzaminu).

* * *

Praca Rady Naukowej w r. szk. 1923/24 przedstawiała się następująco:

I. Członkowie Rady Naukowej zgłosili następujące referaty:

- 1) 22/III Dr. Godłowski Tadeusz — Początki literatury politycznej w Polsce.
- 2) 10/V Dr. Czuchajowski Bolesław — Projekty zmian w konstytucji.
- 3) 17/V Dr. Kosiński Stanisław — Polski stan posiadania na Śląsku cieszyńskim.
- 4) 24/V Por. pil. Halewski Tadeusz — Kompetencje Rady Ministrów a prawodawcze funkcje Sejmu.
- 5) 31/V Radzyński Rudolf — Nasza administracja na kresach wschodnich.
- 6) 7/VI Dr. Godłowski Tadeusz — Ostroróg — pierwszy statysta polski.
- 7) 14 VI Dr. Jasińska Zofja — Albert Sorel.
- 8) 21/VI Dr. Godłowski Tadeusz — Sprawy Polski na soborze w Konstancji (1414—1418).

II. Członkowie R. N. brali czynny udział w popularnych wykładach na temat: „Komisja edukacyjna“ urządzanych przez Tow. Szk. Lud. w dniu 3 maja 1924 r. w 15 szkołach miejskich. Ponadto za zgodą R. N. powtórzył kol. Radzyński Rudolf swój referat pt. „Nasza administracja na kresach wschodnich“ w Akademii handlowej w Krakowie.

III. Również na prowincji zaznaczyła się praca członków Rady Naukowej biorąc udział bądź w wykładach urządzanych przez Tow. Szkoły Lud., bądź też samoistnie wyjeżdżając z referatami.

I tak: W kwietniu 1924 r. wygłosił Dr. Czuchajowski referat na kursie oświatowym dla akad. Koła T. S. L. w Krakowie pt. „Położenie gospodarcze Polski a sanacja skarbu“, zaś Dr. Kosiński na tymże

kursie „Samorząd a społeczeństwo“. Nadto wygłosił Dr. Kosiński dnia 1/II i 2/II 924 w Grybowie „Oświata a współczesny ustrój Polski“, „Autonomia i samorząd w naszej konstytucji“ — 12/III 924 w Ryglicach „Skarby naturalne Polski“ — 3/II 924 w Rzepienniku Strzyżewskim „Państwo a obywatele“ — 11/V 924 w Wyciążach „Władza ustawodawczo-wykonawcza — sądowa w konstytucji marcowej“.

Frekwencja na odczytach wygłaszanych w Uniwersytecie S. 35 była zmienna. Natomiast na wykładach poza Szkołą i na prowincji, liczba słuchaczy była bardzo wielka i wszędzie prelegenci cieszyli się ogromnem uznaniem i wdzięcznością.

Sekcja wydawnicza.

Przewodniczący: II Wiceprezes Koła por. pilot Halewski Tadeusz.

Celem sekcji wydawniczej było wydawanie skryptów dla ułatwienia nauki przerobionego materiału. W myśl porozumienia sekcji z Wydziałem Koła ułożono regulamin wewnętrzny normujący tok pracy w sekcji.

Działalność sekcji polega na:

- 1) Zbieraniu zapisków z wykładów.
- 2) Redakcji skryptów.
- 3) Wydanie i rozsprzedaż skryptów.

Ad 1). Zbieranie zapisków i stenogramów spoczywało w rękach przewodniczącego sekcji, który z pomocą wybranych słuchaczy Szkoły gromadził zapiski, notatki i stenogramy wykładów.

Ad 2). W myśl porozumienia z Wydziałem Koła powierzano redakcję poszczególnych skryptów wybranym słuchaczom Szkoły, którzy na podstawie zebranego materiału składali skrypt. Skrypt ten następnie zostawał oddany odnośnemu profesorowi do przejrzania i ewentualnej poprawy.

Redakcja według kolejności przedstawiała się następująco :

1) Prof. Dr. *Rostworowski* : Geneza parlamentaryzmu ang. opracował Dr. Jakubowski wyd. grudz. 1923.

2) Prof. Dr. *Szajnocha* : Płody kopalniane Polski opracował por. pil. Halewski wyd. stycz. 1924.

3) Prof. Dr. *Kutrzeba* : Liga Narodów. Mniejszości narodowe oryginał pracy prof. Kutrzeby wyd. luty 1924.

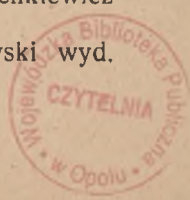
4) Prof. Dr. *Lulek* : Bilanse przedsiębiorstw zarobkowych opracował Dąbrowski wyd. marzec 1924.

5) Prof. Dr. *Estreicher* : Zagadnienia polityki światowej (cz. II) opracował Radzyński wyd. kwiecień 1924.

6) Prof. Dr. *Kumaniecki* : Ustrój admin. państw. Zachodnich opracował por. pil. Halewski wyd. kwiecień 1924.

7) Prof. Dr. *Dyboski* : Anglja współczesna opracował Sienkiewicz wyd. kwiecień 1924.

8) Prof. Dr. *Lulek* : Naprawa skarbu opracował Dąbrowski wyd. maj 1924.

9) Prof. Dr. *Kutrzeba*. Liga Narodów. Rozbrojenie opracował Małachowski wyd. maj 1924.

10) Prof. Dr. *Kutrzeba*. Gdańsk a Polska opracował Małachowski wyd. maj 1924.

11) Prof. Dr. *Redslob*: Histoire diplomatique z oryg. pracy profesora wyd. czerwiec 1924.

12) Prof. Dr. *Zoll*: Własność liter. artyst. i przemysłowa opracował Krajewski wyd. czerwiec 1924.

13) Dyr. Dr. *Sarnecki*. Stosunki ludnościowe Polski opracowała Wołkówna wyd. czerwiec 1924.

Ad 3). Po litografii skryptu — sprzedawano go w wyznaczonych dyżurach w lokalu biblioteki Koła.

Ilość drukowanych skryptów wahała się z początku 90—110 sztuk; potem 60—90 sztuk; skrypt prof. Redsloba 50 sztuk.

Powielono na skrypta papieru drukowego około 6000 arkuszy.

Pieniężny obrót sekcji wydawniczej znajduje się w kasowym zestawieniu skarbnika Koła,

Sekcja ogólna.

Przewodniczący: Prezes Dr. Stanisław Kosiński

Sekretarz: Stanisław Broż.

Członkowie honorowi Koła:

Prof. Dr. Michał Rostworowski,

Prof. Dr. Robert Redslob,

Sekretarka: Zofja Czerkawska

Członków zwyczajnych Koła 70.

Członkowie Koła uczniów otrzymują po ukończeniu szkoły odznakę honorową z emblematami Szkoły. Odznak honorowych wydano dotychczas 57 dla absolwentów Szkoły; 3 dla członków honorowych, w myśl § 4, statutu.

Wyciąg ze statutu (uchwała Zarządu Koła z 23/V 1923 r.)

§ 2 Do noszenia odznaki uprawnieni są wszyscy dyplomowani absolwenci i absolwentki Szkoły Nauk Politycznych będący członkami Koła

§ 3 Odznakę nadaje Zarząd Koła na podstawie uzyskanego przez kandydata dyplomu Szkoły Nauk Politycznych

§ 4. Osobom nie odpowiadającym warunkom w § 2. podanym może nadać odznakę Walne Zgromadzenie na Wniosek Zarządu ze względu na specjalnie na uznanie zasługującą działalność około pomocy i opieki oraz zasługi dla Koła Uczniów i b. Uczniów S. N. P. położone.

§ 5 Odznaczony otrzymuje wraz z odznaką legitymację uprawniającą do noszenia tejże. Legitymacja zawiera liczbę serji (rok ukończenia dwulecia studjów) i liczbę porządkową odznaki w danej serji.

Wydział Koła uczniów odbył w ubiegłym roku 12 posiedzeń, na których omawiano bieżące sprawy.

Dnia 5 grudnia 1923 zgłosił rezygnację ze stanowiska gospodarza ppłk. Dr Tadeusz Jakubowski, który przestał być uczniem Szkoły. Wydział kooptował na stanowisko gospodarza kpt. Wacława Brzozowskiego.

Biblioteka Koła.

Bibliotekarz : Henryk J. Sienkiewicz

Biblioteka Koła liczy 210 dzieł z zakresu prawa politycznego, ekonomji, historii dyplomacji i polityki i socjologii. Pochodzi w przeważnej części z darów. Brak funduszków nie pozwalał na zakupienie choćby najpotrzebniejszych dzieł. Korzystało z biblioteki niewielu uczniów.

Powodem słabego rozwoju biblioteki jest ta okoliczność, że w sekretarjacie Szkoły znajduje się wspaniała biblioteka złożona z 5.000 dzieł pierwszorzędnej wartości, która powstała z prywatnej biblioteki śp. prof. Czerkawskiego i prof. Rostworowskiego, zaś obecnie zasilana jest najnowszymi pracami z dziedziny polityki i dyplomacji przez Dyrektora Szkoły. Z tej to biblioteki korzystają w ogromnej części i przeważnie — słuchacze Szkoły

Sprawozdanie kasowe.

Skarbnik: Marjan Kąkolewski.

Przychód	Kwoty w tyś.	Rozchód
Saldo	185.350	Sekcja Wydawnicza 2.327,950.000
Sekretariat	365,400.000	Wydatki administr. 371,900.000
Sekcja Wydawnicza	2.384,100.000	Sekcja Towarzyska 151,000.000
Sekcja Towarzyska	156,460.000	Saldo
B-k Krajowy	5,796.000	60,091.350
Razem	2.910.941.350	Razem
		2.910,941.350

Za Wydział:

Prezes:

m. p. *Dr St. Kosiński*

Skarbnik:

m. p. *M. Kąkolewski*

Za Komisję Rewizyjną:

m. p. *Jan Reguła*

Kronika szkoły.

Pierwsza promocja i otwarcie roku 1923/24 Wręczenie dyplomów pierwszym w wolnej Polsce absolwentom Szkoły Nauk Politycznych połączyła Dyrekcja Szkoły z rozpoczęciem roku 1923/24. Uroczystość odbyła się w Auli Un. Jag. w dniu 3 listopada 1923 o godz. 6-tej wieczorem w obecności dyr. Szkoły prof. Dra Rostworowskiego, sekretarki p. Zofji Czerkawskiej. Tudzież profesorów Uniwersytetu Jagiell. z Rektorem prof. Drem Janem Łosiem na czele. W pierwszych dwu rzędach krzeseł zasiedli absolwenci Szkoły mający otrzymać dyplomy. Poza nimi zgromadzili się byli i obecni słuchacze Szkoły, wreszcie liczna publiczność z trudem mieszcząca się w obszernej Auli.

W podniosłym nastroju zagaił uroczystość prof. Rostworowski witając dostojnych gości z Rektorem i Senatem na czele, oraz streszczając powstanie i zadania Szkoły. Następnie przemówił Dziekan Wydziału prawa prof. Dr. Stanisław Gołąb imieniem tegoż wydziału, jako protektora Szkoły, przedstawiając konieczność i potrzebę istnienia Szkoły i kierunki w jakich jej praca iść powinna, oraz składając jej gorące życzenia rozwoju. Następnie Dyrektor Szkoły zdał sprawozdanie za ostatni okres i przedstawił wyniki pracy, kończąc allokucją do absolwentów, mających być pionierami polskiej kultury politycznej.

Po rozdaniu dyplomów, zabrał głos imieniem absolwentów i Koła Uczniów i b. uczniów szkoły prezes Koła kol. J. A. Reguła. Swoje przemówienie zakończył złożeniem w ręce Dyrektora Szkoły ślubowania imieniem absolwentów, streszczającego się w tem, że na każdym stanowisku jakie którykolwiek z nich zajmie zawsze w swej pracy kierować będą się myślą: „Satus Republicae suprema lex esto“.

Po przemówieniu, mowca podnosząc zasługi, życzliwość i opiekę jakich doznało Koło od prof. Rostworowskiego, wręczył mu imieniem Koła złotą odznakę b. uczniów członków Koła, a p. Czerkawskiej takąż odznakę srebrną, równocześnie oznajmiając, że Wydział Koła mianował tak dyrektora Szkoły jak i sekretarkę honorowymi członkami Koła.

Wieczory towarzyskie. Celem nawiązania bliższych stosunków towarzyskich między uczniami szkoły urządził Wydział Koła w sali lekarskiej w dniach 28/XI. 1923 i 12/I. 1924. dwa wieczory towarzyskie, które cieszyły się nie tylko liczną frekwencją, ale też i doborowem towarzystwem. Wieczory te zaszczylił swą obecnością p. ministr. Lindowa z córką, b. minister prof. Dr. Kumaniecki, prof. Dr. Krzyżanowski, prof. Dr. Estreicher, prof. Dr. Lulek, tudzież wiele osobistości z świata naukowego i politycznego.

Wspólna fotografia. Wydział Koła uczniów urządził wspólną fotografię wszystkich uczniów szkoły wraz z profesorami na dziedzińcu wawelskim. Doskonałe zdjęcie będzie miłą pamiątką dla uczestników. Prócz tego osobno fotografował się Wydział Koła wraz z kuratorem prof. Dr. Rostworowskim.

Obie fotografie produkowane były w „Nowościach ilustrowanych“ krakowskich.

Promocja „złoty“. — W wyższych uczelniach francuskich jest zwyczaj, że absolwenci nadają swej promocji jakąś nazwę wziętą z ważnego wypadku jaki w życiu państwa w danym roku się zdarzył, zaś na pamiątkę promocji fotografują się. Idąc za tym wzorem nazwano promocję S. N. P. roku szkolnego 1923/24 „złoty“, gdyż najważniejszym zdarzeniem tegoż roku było uregulowanie finansów Polski przez wprowadzenie złotego. Równocześnie dokonano zdjęcia absolwentów dla upamiętnienia tej promocji.

Pożegnanie prof. Uniw. strasburskiego Redsloba. — Od dwóch lat przyjeżdżał do Szkoły prof. Uniw. w Strasburgu Dr. Redslob i wykladał w maju i czerwcu (5 tygodni): „Histoire diplomatique“. Wykłady te o wysokim poziomie naukowym cieszyły się ogromną frekwencją nie tylko uczniów, lecz i szerokiej publiczności z poza szkoły, którzy słuchali ich za zezwoleniem Dyrekcji szkoły. Prof. Redslob tak swoimi wykładami, jak i towarzyskiem obejściem zjednał sobie ogromną sympatię uczniów. Toteż w dniu jego ostatniego wykładu zebrało się pełne grono profesorów i wszyscy słuchacze, by tak miłego gościa pożegnać.

W końcowym wykładzie zwrócił się prof. Redslob z przemówieniem do słuchaczy, dając wyraz swej sympatji dla narodu polskiego, tudzież zaszczytu wykładania w Polskiej Szkole Nauk Politycznych.

Po jego przemówieniu kol. por W. P. Halewski Tadeusz, podziękował mu imieniem uczniów za pracę, poczem na pamiątkę wręczył imieniem Koła uczniów odznakę Koła tudzież w polskim stylu pięknie

wykonany kałamarz, — zaś p. Rudnicka imieniem słuchaczek Szkoły wspaniały bukiet kwiatów. W związku z tym pożegnaniem nadesłał prof. Redslob do Wydziału Koła, już po powrocie do Strasburga list w którym pisze:

„Mes dames, Mes chers amis

...vous m'avez trop gâté et je ne méritais pas un si merveilleux cadeau, qui me rappelle votre Ecole et la Pologne. Je suis ravi d'avoir aussi les belles photographies du Wawel où mes élèves sont encadrés par l'un de plus beaux monuments de la Pologne — souvenir doublement précieux. Je pense souvent au Wawel, à la vieille université Jagellonne, au Rynek, à Tyniec et sans d'autres merveilles que j'ai admirées chez vous“.

Raut. — Dnia 4 listopada 1924 z okazji otwarcia roku szkolnego, tudzież promocji odbędzie się w salach Kasyna oficerskiego raut Koła uczniów i byłych uczniów S. N. P. Na rautcie, gdzie zetkną się po raz pierwszy absolwenci i starsi uczniowie z nowo wpisanymi, — zbierze się niezawodnie, jak i innych lat, doborowe towarzystwo naszego miasta. Zaproszenia wydawać będzie Sekretariat Szkoły (Garbarska 7), już w październiku od godz. 9—12. przed poł. Wydział Koła doloży wszelkich starań by raut pod każdym względem wypadł zadowalniająco.

Program wykładów na rok 1924|25.

1. Dr Starzewski asyst. U. J.:	Rozwój konstytucjonalizmu we Francji	30 godzin
2. " "	Konstytucja czecho-słow.	10 "
3. Dr Kutrzeba prof. U. J.:	Wilno — Śląsk — Galicja Wschodnia	25 "
4. Dr Dyboski prof. U. J.:	Współczesne prądy polityki angielskiej	10 "
5. Dr Heydel asystent U. J.:	Stosunki społeczne Rosji Sowieckiej	20 "
6. Dr Kowalski profesor U. J.:	Społeczne i polityczne za- gadnienia Islamu	20 "
7. Dr Basdevant pr. U. w Paryżu:	Historja dyplomatyczna eu- ropejska (po francusku)	24 "
8. Dr Dąbrowski prof. U. J.:	Historja dyplomatyczna kwestji wschodniej	20 "
9. Dr Rostworowski prof U. J.:	Prawo dyplomatyczne	30 "
10. Dr Sarna prof. Ak. Handl.:	Organizacja handlu zagra- nicznego	20 "
11. Dr Schmidt profesor U. J.:	Zagadnienia rolne w po- lityce wewnętrznej i mię- dzynarodowej	20 "
12. Dr Smoleński prof. U. J.:	Zagadnienia geopolityczne w odniesieniu do państwa polskiego	20 "

Dnia 6-go listopada 1923 roku zginął od zabłąkanej kuli stojąc w oknie Małopolskiego Tow. Rolniczego przy placu Szczepańskim Absolwent Szkoły Nauk Politycznych, inżynier rolniczy i asystent Wydziału rolniczego U. J.

IGNACY LACHOWICZ

Tragiczna śmierć przecięła to młode, a tak pięknie zapowiadające się życie, okrywając smutkiem tak jego Rodzinę, jak i tych wszystkich, którzy Go znali.

CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI!

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 317741

000-317741-00-0

24/575